

Göran Beijer

Jag är Kristi sändebud

(2 Kor. 5:20)

Om Kyrkans ämbete

Det var information för prästkandidater under min tid på Svenska kyrkans mission. Vi kom att tala om hur de tänkte sig sin kommande uppgift. En av dem sa: "Jag vill inte vara något särskilt, jag vill vara som en av församlingen." Jag kunde inte låta bli att fråga: "Ja, men varför skall du då bli präst, varför stannar du inte kvar som en av församlingen?"

Givetvis är prästen inte förmär än andra kristna, han tillhör den skara människor, som har valt att följa Herren Kristus i liv och död. Men han är ändå inte i alla avseenden 'en av församlingen'. Man kan ju se det på det rent yttre. Vid en gudstjänst är det han som är iförd liturgiska kläder. Det är han som går upp i predikstolen, medan resten av kyrkofolket sitter framför honom. Han har lagstadgad tystnadsplikt, vad han än får höra i ett enskilt samtal. Han är inte förmär än de andra, men han är något särskilt, han är präst.

Ämbetet är instiftat av Kristus

När Jesus lämnade världen efter att ha uppenbarat Guds vilja, försonat oss med Gud genom sin död och uppståndelse och givit oss ett exempel, för att vi skulle följa i hans fotspår, lämnade han en skara lärjungar efter sig. De hade fått det svindlande uppdraget att göra alla folk till lärjungar, att vittna om honom ända till jordens yttersta gräns. Men Jesus hade inte lämnat något skrivet efter sig, ingen utarbetad förordning om organisation. I stället hade han utsett tolv av sina lärjungar till att vara hans 'apostlar', hans befullmäktigade sändebud.

Kyrkans framtid lade Herren i händerna på människor. Den grundläggande auktoriteten är givetvis han själv. Hans ord och hans väsen finns bevarat och beskrivet i evangelierna. Kyrkan måste därför grunda sin förkunneelse och sitt liv på Ordet. Men redan i Ordet finner vi det mänskliga, aposto-

liska ansvaret. Bibeln är ju inte likt Koranen en från himmelen dikterad bok. Det är apostlarna, de av Kristus särskilt kallade personerna, som har gjort urvalet, och som har utvecklat den teologiska betydelsen av Jesu verk.

Så är det fortfarande, länken mellan Kristus och hans kyrka genom tiderna utgörs av människor. Apostlarna utsåg sina efterföljare, efter noggrann prövning och undervisning. De avskildes för sitt särskilda ansvar genom bön om Anden under handpåläggning. Av detta har vi fått kyrkans biskopsämbete. Vem som helst kunde inte träda fram och hävda att han genom visioner eller tillgång till särskild kunskap kunde förmedla Herrens vilja. Det fanns en enda uppenbarelse, i Kristus, och det fanns en enda tradition som förmedlade denna, apostlarna, och biskoparna i deras efterföljd. Genom biskopen, och endast genom honom, hördes Kristi röst, motogs hans ledning i den aktuella situationen.

Men kyrkan växte, biskopen kunde inte vara överallt. Han måste i sin tur utse sina befullmäktigade sändebud. Redan i biblisk tid ansåg apostlarna det lämpligt att välja medhjälpare, diakoner. "Det är inte riktigt att vi skall försumma Guds ord för att ordna med måltider." (Apg. 6:2) De, och än mer biskoparna efter dem, fann det vidare nödvändigt att utse präster vid sin sida. De benämns i Bibeln 'äldste', på grekiska 'presbyter' av vilket ordet 'präst' har kommit. Vi möter dem första gången, då församlingen i Antiochia beslutade att sända understöd till de kristna i Jerusalem. Barnabas och Paulus fick uppdraget "att överlämna gåvorna till de äldste" i Jerusalem (Apg. 11:30).

Grundläggande för kyrkan är därför, vid sidan om levande tro, något mer än Ordet och sakramenten. Kyrkan kan inte fungera utan ämbetet. Utan efterträdare till de tolv som fick särskilt ansvar och särskild nåd kan kyrkan inte på rätt sätt leva och fullfölja Kristi uppdrag. Utan ämbetet ingen kyrka, vår bekkänneelse är entydig på den punkten:

"För att vi skall få denna tro, har evangelieförkunnelelsen och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den helige Ande, vilken hos dem, som hör evangelium, frambringar tron..." Så säger Augsburgska bekkännelelsen. (V: Om predliköambetet)

På motsvarande sätt kan vi läsa i det ekumeniska lärodo-kumentet för vår tid, 'Lima-dokumentet': "För att fullgöra sitt uppdrag behöver kyrkan personer, som offentlig och utan uppehåll är ansvariga för att hänvisa till dess grundläggande avhängighet av Jesus Kristus och därmed, inom ramen för gåvornas mångfald, utgöra ett fokus för dess enhet. Det ämbete de personer innehar, som alltsedan äldsta tid har blivit ordinerade (vigda), är konstitutivt för kyrkans liv och vittnesbörd." (Ämbetet:8)

Prästen skall vara Guds röst

På bibliskt sätt beskriver vi ofta kyrkan som 'Guds folk'. Vi är människor som, även om vi för en tid lever i denna värld, har medborgarskap med de heliga och har vårt hem hos Gud (Ef. 2:19). Vi är på vandring mot vårt himmelska mål, befriade en gång för alla genom Kristus, men ändå inte sluggitigt hemma. Därför finns det fortfarande risk att vi avfaller eller går vilse.

Under denna kyrkans tid måste vi göra rättvisa åt båda ledet i begreppet 'Guds folk'. Det har också vår kyrka gjort i sin tradition från äldsta tid och med fortsättning efter reformationen. Som medlemmar av gudsfolket har vi alla 'medborgerliga rättigheter'. Den lokala församlingen styrs av ett kyrkoråd, alla kristna skall få sin röst hörd, när det gäller raden av praktiska detaljer som måste behandlas och beslutas om. Vår kyrkas nuvarande problem består vad gäller detta i att kyrkofolket har berövats sin röst. I vår kyrka har kyrkokommunala politiker tagit makten.

Men än allvarigare är maktövertagandet, när vi tänker på att det inte handlar om vilket folk som helst, utan om 'Guds folk'. Det kan aldrig bli tal om fullständig demokrati i trons sammanhang, i kyrkan. Där är Guds vilja det slutligt avgörande. Där har inte ens det trogna kyrkofolket något mandat. Guds vilja kan endast tolkas på det sätt som Gud själv har förordnat, genom Ordet och ämbetet.

Prästen har därför uppdraget att vara Guds röst i församlingen. Helt är inte detta viktiga drag i vår kyrkas ordning

förloret, men det är svårt hotat. Prästen är inte ansvarig inför kyrkorådet, utan inför biskop och domkapitel. Kyrkoherden är fortfarande självskrivnen ledamot av kyrkorådet för att kunna "erindra gemenskapen om Guds initiativ och om kyrkans beroendeförhållande till Jesus Kristus". (Limadokumentet, ämbetet:12) Men flera av prästens traditionella ämbetsuppgifter har lagts över på kyrkorådet, tex. att avgöra om upplåtande av kyrkan kan vara acceptabelt utifrån dess helgd som Guds hus. Och biskoparna sitter visserligen i en lärönämnd, men de har inte det slutgiltiga ansvaret för beslut som rör kyrkans lära. Att vara den som skall se till att församlingen förblir en del av gudsfolket medför ett stort ansvar. Kan verkligen en vanlig människa bära det ansvaret? Blir det då inte andlig diktatur? Nu gäller alltså, att denna världens demokratiska ideal aldrig kan gälla fullt ut i sammanhang som har att göra med Guds vilja. Men under denna vilja står också prästen, och han måste alltid kunna motivera, att han inte handlar efter eget godtycke utan på Guds väggar. Gentemot församlingen måste han ha samma inställning som Paulus gentemot församlingen i Korint: "Det är inte så att vi vill råda över er tro, nej, vi vill hjälpa er till glädje — i tron står ni fasta." (2 Kor. 1:24)

Prästen är kallad och vigd

Att det inte handlar om att vara en självvald andlig ledare uttrycker kyrkan genom att under beprövade former kalla och viga sina präster. Man kan inte bära stiga upp i församlingen och meddela, att man har lust att vara präst. Kyrkan kräver en viss utbildning och förberedelse, som, åtminstone förmodligen, prövas i prästexamen inför domkapitlet. Men till slut handlar det inte heller här om ett 'demokratiskt' beslut. Det är biskopen ensam som avgör, vem som skall vigas till präst-ämbetet. Han som är en av apostlarnas efterträdare berygar, i sitt ansvar inför kyrkans Herre, att den han viger kan gå in i kyrkans tradition och utan andligt maktbegär vara Guds röst i församlingen.

Man måste alltså vara kallad för att vara präst. Och det

handlar då inte bara om att ha en personlig kallelseupplevelse, i vilken form det än kan vara. Argumentet, som man ibland får höra, att 'jag har upplevt mig kallad av Gud' är inte tillräckligt. Det finns dessvärre andra makter, som i förklädnad kallar människor till vad som endast till synes är gudomlig tjänst. Därför leder hela diskussionen om vem som har 'rätt' att bli prästvågad fel, inte en enda människa har här någon 'rätt'.

Det är biskopens uppgift, och plikt, att pröva om kallelsen är genuin. Och det är han som till slut i prästvigningen förmedlar kallelsen och uppdraget från kyrkans Herre att vara präst. Också i denna fråga är vår beaktelse klar, då den säger, "att *ingen utan vederbörlig kallelse* bör i kyrkan predika offentligen eller förvalta sakramenten". (Augsburgska bek., XIV: Om det andliga ståndet)

Men vigeningen, under handpåläggning med bön om den Helige Ande, innebär också att prästen får en särskild nådegåva. Pauli ord till Timotheos gäller för alla präster i alla tider: "Därför påminner jag dig om att du skall blåsa liv i *den nådegåva från Gud som finns hos dig sedan jag lade mina händer på dig.*" (2 Tim. 1:6) Alla kristna får nådegåvor av Gud, men alla får inte samma gåvor. Prästens nådegåva skiljer honom från lekmännen, inte så att han skulle få högre värdighet än de, men så att han har att vara Guds röst i församlingen.

Som alltid i Guds rike medför en särskild välsignelse också speciella förpliktelser och ökat ansvar: "Av den som har fått mycket skall det krävas mycket, och den som har anförtrodd mycket skall få svara för desto mera." (Luk. 12:48) Det verkar som om många av prästerna i vår tid har glömt bort det, men varje präst är en gång utsänd av biskopen med följande ord:

"Så gå nu åstad och var herdar för Guds hjord, som ni har i er vård; var det icke av tvång, utan av fri vilja, icke för slem vinnings skull, utan med villigt hjärta. Uppträd icke såsom herrar över era församlingar, utan bliv föredömen för hjorden. Då skall ni, när Överherden uppenbaras, undfå härlighetens oförvisneliga segerkrans." (Prästvigningsritualer)

Prästen representerar Kristus

Kyrkan, gudsfolket, består av människor som har förstått och upplevt, att Kristus är vår Frälsare, och som vill vara hans lärjungar. Han lämnar inte sin lärjungaskara ensam. Han vill genom Anden leda oss genom en ond värld, uppenbara Faderns väsen och vilja för oss och styrka oss i efterföljelsen. Det sker inte bara på ett andligt sätt, utan konkret genom prästen, Kristi representant bland oss till dess han kommer åter.

Därför kan Lima-dokumentet beskriva prästens uppgift: "Det ordinerade ämbetets främsta ansvar är att samla och uppbygga Kristi kropp genom förkunnselse av och undervisning i Guds ord, genom förvaltande av sakramenten och genom att leda församlingens liv i gudstjänst, mission och omsorg om nästan." (Ämbetet:13)

Kristus är mitt ibland oss och möter oss, enligt sina löften, på många olika sätt. Han talar till oss i sitt ord, han är närvarande i sina sakrament, särskilt i nattvardens bröd och vin, som är hans lekamen och hans blod. Han finns i vår församlingsgemenskap, "ty där två eller tre är samlade i mitt namn är jag mitt ibland dem", och han möter oss också i en lidande medmänniska, ty "vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig". (Matt. 18:20, 25:40)

Men han möter oss också genom det ämbete som han har instiftat. När den Uppståndne kom till sina lärjungar i den benådade tid, som kyrkan är en avglans av, inneslöt han sina apostlar i den frälsande sändning, som utgår från Fadern själv. Med sin gärning hade Jesus fört denna till en avgörande och genombrytande punkt, men den var ändå inte avslutad: "Som Fadern har sänt mig sänder jag er. Ta emot helig Ande!" (Joh. 20:21,22) Naturligtvis är varje kristen indragen i denna sändning och skall vara 'ett brev från Kristus' till sina medmänniskor, men en avgörande länk är prästen i sitt ämbete.

"Som härolder och sändebud är *de ordinerade ämbetsbärarna Jesu Kristi representanter* gentemot församlingen och förkunnar hans budskap om försoning." (Lima-dokumentet)

tet, Ämbetet:11) Genom sin predikan gör prästen de gamla orden i Bibeln till ett levande tilltal till oss i våra liv. Som Jesus en gång tog barnen i sin famn, tar prästen barnen i famnen vid dopfonten. Till odöpta vuxna som har kommit till tro visar han på samma dop i en återklang från Jesu möte med den blindfödde: 'Gå och tvätta dig i Siloadammen.' Leksman kan påminna och försäkra en medmänskliga om att Gud förlåter oss våra synder, och det är mycket nog, men prästen har fått uppdraget: "Om ni förlåter någon hans synder, så är de förlätna". (Joh. 20:23) Tydligast står kanske prästen i Kristi ställe, när han vid nattvardbordet ställer fram bröd och vin i tacksägelse, 'eukaristi', inför Fadern och därmed fullgör Kristi uppdrag: 'Gör detta till min äminnelse'.

Prästen är sänd som tjänare

Vi är så vana vid att människor eftersträvar makt och missbrukar den, att många värfjer sig för tanken på att prästen skulle vara något annat än vanliga kristna. Han betraktas därför ofta som ansträld av församlingen, och det är den som genom sina beslut skall ge honom hans arbetsvillkor.

I mängder av frågor bör prästen verkligen inte ha mer att säga till om än andra. Men än en gång: demokratiska ideal gäller inte i varenda fråga i kyrkan. Det är Kristi kyrka, och där är det till slut Herren som har det avgörande ordet. Under honom måste alla, präst och lekmän, inordna sig.

Den präst som på så sätt själv underordnar sig Kristus blir inte församlingens herre, utan dess tjänare. Paulus hade detta klart för sig: "Jag förkunnar inte mig själv utan Jesus Kristus: han är herre och jag är *er tjänare för Jesu skull*." (2 Kor. 4:6) Det hindrade honom inte från att med skärpa ingripa mot missförhållanden i församlingarna. Men då reagerade han inte utifrån egna synpunkter, utan han visste med sig att han byggede på Kristi auktoritet.

Prästen har sitt uppdrag från Kristus och måste alltid låta sitt ämbete inspireras av honom. Visst finns det präster som inte lever upp till ämbetets krav, eller som missbrukar det. Inte utifrån demokratiska ideal, men utifrån sin gemensam-

ma tro har församlingen därför en plikt att observera sin präst och påpeka för honom, att han skall vara dess tjänare för Kristi skull. Men samtidigt gäller vad Lima-dokumentet påminner oss om: prästerna "kan inte vara utan församlingens erkännande, stöd och uppmuntran"! (Ämbetet:12)

Den präst som låter sig vägledas av Kristus kan inte se på sig i sitt ämbete som något annat än tjänare. När Jesus den sista kvällen instiftade nattvarlden, som ju är så central i prästens uppgift, tvättade han samtidigt lärjungarnas fötter. Han visade, att han främst var en tjänare. En präst borde vid varje mässa påminna sig detta och meditera över vad Jesus då sade: "Jag har gett er ett exempel, för att ni skall göra som jag har gjort med er. Sannerligen, jag säger er: en tjänare är inte förmer än sin herre, och en budbärare inte förmer än den som har sänt honom." (Joh. 13:15—16)

En tjänare i Kristi efterföljd och ett sändebud från Kristus, det är vad prästen är. Hans uppdrag utgår från Kristus, och han skall som 'pastor', 'herde' samla och leda Guds folk åter till Kristus. Han skall göra det med ödmjuk stolthet över sin kallelse, i tacksamhet mot Andens nådegåva och med klartsynyt medvetande om sina brister. Sitt ämbete fullgör han, om han gör Pauli ord till sina egna: "Jag är alltså Kristi sändebud, och Gud manar er genom mig. Jag ber er på Kristi vägnar: låt försöna er med Gud!" (2 Kor. 5:20)